

28.9.
1991

vzniká Západočeská univerzita sloučením
VŠSE a Pedagogické fakulty, prvním rektorem
je zvolen Jiří Holenda

Rozhovor s emeritním rektorem Jiřím Holendou

Založení univerzity bylo radostnou dobou

Jiří Holenda stál u vzniku Západočeské univerzity v Plzni. Jako tehdejší rektor Vysoké školy strojní a elektrotechnické prosazoval s dalšími akademiky a studenty myšlenku spojit vysoké školy v Plzni do univerzitního rámce, což se jim s úspěchem podařilo. I přes počáteční nesnáze stála na konci jeho dvouletého funkčního období stabilní univerzita se šesti fakultami.

Uběhlo již 25 let od doby, kdy jste zakládal univerzitu. Jak s odstupem čtvrtstoletí na tuto dobu vzpomínáte?

Na celé období kolem roku 1989 vzpomínám velmi rád. Doba to byla radostná, plná energie, zrealizovat šlo všechno. A především lidé byli fantastičtí. Myšlenka založení univerzity vznikala během studentské stávk. Studenti odmítli tehdejší vedení VŠSE a navrhli mne na post rektora. Je důležité si uvědomit, že založení univerzity nebylo dílo jedince, pracovalo na něm mnoho lidí a právě díky úžasným mezilidským vztahům, které v té době vládly, se podařilo dílo úspěšně dokončit. To, v jaké atmosféře jsme se ocitli, vám rád demonstruji na jednom konkrétním případě. Před založením samotné univerzity jsme si uvědomovali nutnost potřeby znalosti cizích jazyků. Proto jsme s Evou Valentovou založili Mezinárodní letní jazykovou školu. Při jedné z našich pracovních cest jsme potkali úžasného člověka, Charlese Halla, který nám s jejím rozjezdem pomáhal. Charles Hall přivezl jednu na univerzitu bambus, který je zde zasazený zrovna tak jako on. A uvědomte si, že panu Hallovi muselo něco stát za to, aby sem celé roky jezdil a pomáhal nám. A víte, co to bylo? Právě ty úžasné mezilidské vztahy.

Nápad na založení univerzity v Plzni vyslovil již T. G. Masaryk v roce 1911. Jaká byla podle vás příčina, že trvalo celých osmdesát let, než se to podařilo?

Na to vám musím odpovědět stejně jako na předchozí otázku. Vše má svůj čas. A porevoluční doba byla mimořádná! Plná elánu, nadšení a schopných poctivých lidí.

Co pro vás bylo při zakládání univerzity nejtěžší?

Nesnadné bylo překonat legislativu té doby. Starý vysokoškolský zákon založení nových univerzit v podstatě neumožňoval a jeho novelizace byla spíchována horkou jehlou. Uvedu vám jeden kuriózní případ. V předloze byla formulace „právní subjektivitu mají vysoké školy

a samostatné fakulty“. Při schvalování ovšem přišlo jednomu iniciativnímu poslanci slovo samostatné zbytečné, a tak jej nechal vyškrtnout. A vznikl legislativní zmetek, kdy při striktním výkladu měly fakulty stejnou právní subjektivitu jako celá vysoká škola, pod kterou patřily. Naštěstí děkani našich fakult se shodli, že tento výklad neakceptují, že je to nesmysl. Jen pedagogická fakulta na něm trvala a navzdory uzavřené smlouvě se nechtěla do univerzity integrovat. Čekalo nás hodně práce, vyjednávání a přemlouvání, než se podařilo fakultu pedagogickou přesvědčit o výhodnosti jejího připojení k univerzitě.

S jako vizí a koncepcí jste univerzitu zakládali?

Především jsme chtěli univerzitu regionální. Ovšem ne v pejorativním smyslu, jak by mohlo vyznít, ale jako univerzitu, která rozvíjí a kultivuje region. Jednak zřízením studijních oborů, jejichž absolventi najdou v regionu uplatnění, a pak i podporou vědy a výzkumu, která přitáhne do kraje investory a perspektivní firmy. Nová vysoká škola měla být nejen technického zaměření, ale i humanitního. Řadu nových fakult se povedlo s úspěchem založit. Jsem velmi hrdý na vznik právnické fakulty, jsem rád, že se povedla ekonomická fakulta a že se povedlo po určitých peripetích zřídit filozofickou fakultu. Bohužel plány na přírodovědnou fakultu zůstaly jen na papíře.

Během svého rektorského období jste se setkával s mnoha významnými osobnostmi, politiky, vědci i umělci. Patřil mezi ně i Václav Havel. Jak na setkání s ním vzpomínáte?

Velmi rád. Byl to úžasný člověk. Scházeli jsme se s ním spolu s ostatními rektory v Lánech. Nechal nás mluvit, neskákal nám do řeči, jen nám tiše naslouchal. A na závěr celou naši debatu shrnul a navrhl úžasně řešení. A my jsme jen zírali.

Setkání Jiřího Holendy s americkými veterány na půdě ZČU.

Jiřího Holendu jmenoval do funkce prezident Václav Havel.

Jiří Holenda na obnoveném Majálesu v roce 1990.

Sledujete stále ještě dění na univerzitě?

Abych se upřímně přiznal, už ani moc ne. Jsem stále v kontaktu s katedrou matematiky, ale jinak mi můj zdravotní stav již příliš aktivit neumožňuje.

Co byste na závěr popřál univerzitě k jejím 25. narozeninám?

Přál bych jí, aby plně užívala všech otevřených cest a možností a aby se jí splnilo vše, co si sama přeje. Fakultám přeji, aby neztrácely povědomí, že celek je více než každá jeho část, studentům mnoho štěstí při volbě svého odborného zaměření, studiu i rozhodování o studijních pobytech, panu rektorovi co nejméně nových ministryň (ministrů) školství, stabilní legislativní a ekonomické prostředí, tedy málo změn a více času na pořádnou práci. To ostatně přeji i všem zaměstnancům univerzity.

Doc. RNDr. Jiří Holenda, CSc. (*1933) vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1961 působil na katedře matematiky VŠSE v Plzni. Vzdělání si doplnil semestrovou praxí v National Physical Laboratory v Londýně pod vedením profesora Wilkinsona. Na VŠSE se věnoval výuce lineární algebry, funkcionální analýzy, komplexní proměnné a numerických metod. Podnikl první kroky k založení Inovačního centra v Plzni, založil Centrum výměny české a německé mládeže v Plzni. Působil jako odborný garant interdisciplinárního semináře, jako docent na katedře matematiky a zároveň jako předseda komise MŠMT pro hodnocení výzkumných záměrů. Po dobu 10 let pracoval v týmu expertů při EUA (Asociace evropských univerzit). V rámci této činnosti navštívil dvoufázově 12 univerzit evropských zemí. V roce 1998 mu byl na Brunelově univerzitě v Londýně udělen čestný titul „doctor honoris causa“. Celý aktivní život pracoval v Jednotě českých matematiků a fyziků, za což obdržel čestný titul „Zasloužilý člen“ a Bolzanovu medaili. Po dvě období byl členem Zastupitelstva města Plzně. Jako jedna z ikon města Plzně obdržel od občanů nejvyšší počet hlasů. Je držitelem Historické pečeti města Plzně. 14. září 2016 byl uveden do Dvorany slávy Plzeňského kraje.

Rektor v období

1. 3. 1992–28. 2. 1995
1. 3. 1995–28. 2. 1998